

NINA•NIKU

FAKTA

Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen miljøvernforskning. Stiftelsen har ca. 230 ansatte (1999) og omfatter NINA - Norsk institutt for Naturforskning og NIKU - Norsk institutt for kulturminneforskning. FAKTA-ark gir populariserte sammendrag av publikasjoner fra stiftelsen.

Nr. 2 - 2001

Befolkningen i Hedmark, Østfold, Oslo og Akershus:

En tredjedel frykter ulven

Omlag en tredjedel av befolkningen i området uttrykker stor grad av frykt for ulv i det området de bor i (hvis den er der, eller kom til å etablere seg der). Dette går fram av en NINA-undersøkelse om hva befolkningen i Hedmark, Østfold, Akershus og Oslo mener om at ulv etablerer seg innenfor disse fylkene.

Resultatene viser at 36 prosent av utvalget uttrykte at de helt sikkert ville komme til å bli mer forsiktige med å ferdes i skog og mark dersom det var ulv i kommunen eller i nabokommunen. 25 prosent sa de var delvis enige i at de ville komme til å bli mer forsiktige, mens 38 prosent sa at de ikke ville komme til å bli mer forsiktige.

Halvparten ikke urolig
52 prosent svarte at de ikke i

Ung hannulv fra den såkalte Nordre Finnskog-Bograngenflokken, som ble radiomerket 2. februar 2000 som ledd i det skandinaviske ulveprosjektet.

Foto: Stillbilde fra videoopptak av ERLING SOLBERG, NINA.

det hele tatt, eller i liten grad, ville være urolige for sin egen eller for familiens sikkerhet utendørs dersom det var ulv i kommunen de bor i. 31 prosent sa de ville komme til å være urolige i stor eller svært stor grad, mens 16 prosent uttrykte middels grad av uro. 52 prosent aksepterte ulv innen en viss avstand fra bostedet, 33 prosent gjorde det ikke. 65 prosent var

helt eller delvis enig i at barna kunne leke ute akkurat som før; 31 prosent var helt uenig i dette.

Av enkelte dyrearter som ble nevnt, uttrykte folk størst frykt for bjørn og hoggorm, fulgt av ulv og løshund.

11 prosent sier nei til ulv

Når det gjelder holdninger til ulvens utbredelse i Norge, sa

30 prosent at de aksepterte ulv i hele landet, eller hvor som helst den måtte etablere seg. På spørsmål om bestandsstørrelse sa 11 prosent nei til ulv innenfor Norges grenser. 32 prosent ønsket flere ulver i Norge enn det er i dag. 25 prosent syntes dagens bestand er akseptabel, mens 9 prosent ønsket færre ulver enn det er i dag.

Undersøkelsen

På bakgrunn av den relativt intense debatten om ulv som har foregått på Østlandet, ble det besluttet å utføre en undersøkelse om hva befolkningen i Hedmark, Østfold, Akershus og Oslo mener om at ulv etablerer seg i disse fylkene. Undersøkelsen inneholdt spørsmål om grad av uro eller frykt, og om hvilken bestandsstørrelse og utbredelsesmønster for ulv som folk aksepterer. Det ble utført en lignende undersøkelse i Sverige i 1997/98, og det er lagt vekt på å sammenligne holdninger i det svenske utvalget med utvalget på Østlandet. I alt 1200 personer fra fylkene Hedmark (162), Østfold (210), Oslo (383) og Akershus (445) var informanter.

Tre klare tendenser

Sammenligningene mellom ulike grupper av svarere viser tre klare tendenser:

- a) Uro og frykt for ulv øker med økende alder: De eldste er mest redde, de ønsker at antallet ulv bør bli redusert, og de er de mest skeptiske til totalfredning av ulven.
- b) Det er en klar kjønnsforskjell i materialet: Kvinner uttrykker mest frykt, de vil redusere antallet ulv mer enn hva andre vil, og de vil i mindre grad enn menn totalfredning av ulven.
- c) Folk som er bosatt i by uttrykker mindre frykt og uro for ulv, og de aksepterer flere ulv enn de som bor i spredtbygde strøk.

Kjønns- og regionale forskjeller i voksnes ulvefrykt:

Forskjeller kan påvises tidlig i livet

Det finnes mange interessante teorier om opprinnelse og utvikling av både negative og positive holdninger til dyr.

Det viser seg at forskjellene i artenes attraktivitet oppstår i barndommen. I 9-14-årsalder sees kjønnsforskjellene i hvilke dyrearter som likes eller mislikes: Gutter liker bl.a. ulv, bjørn, ørn, elg, rev

og insekter bedre enn hva jenter gjør, mens jenter liker katt, hest, ekorn og svane bedre enn hva gutter gjør.

I Norge viste en undersøkelse at bybarn liker de fleste dyrearter som ble nevnt bedre enn hva barn fra bygdedene gjør, særlig gjaldt dette 9-12-åringene. Eksempler er at byjenter liker bjørn, ørn,

kråke og grevling bedre enn hva bygdejenter gjør, og at bygutter oftere enn bygdegutter sier at de liker ulv, bjørn, ørn, rev, grevling og mus. Bydeguttene liker ku og elg bedre enn bygutter gjør.

Det ville være en interessant oppgave å finne ut hvorfor slike kjønns- og

regionale forskjeller oppstår. For vår ulveundersøkelse på Østlandet har det vært viktig å kartlegge enkelte sider ved folks uro eller frykt for ulven, og da er det interessant at flere av de forskjellene vi ser blant voksne også kan påvises ganske tidlig i livet.

Konflikt med flere forklaringer

Rovdyrdebatten har i stor grad vært preget av næringsinteresser.

Ofte har uenigheten om rovdyras antall og utbredelse hatt et ankerfeste i ulike økonomiske interesser, og mange har ment at rovdyrdebatten egentlig er en konflikt mellom folk som bruker utmarka i næring (særlig sauebønder), og folk som legger mest vekt på naturalistiske verdier og på biologisk mangfold, blant annet verneinteresser. Slik sett har rovdyrkonflikten også blitt tolket som en sentrum/periferikonflikt, der bygdenæringene står mot friluftstinteressene blant byfolk.

Denne konflikten er åpenbart reell, men er likevel bare en del av forklaringen på de ulike holdningene folk har overfor et rovdyr som ulven.

En annen viktig del av forklaringen finnes i de emosjonelle sidene ved menneskets forhold til dyr.

Uro og frykt - samme nivå i Sverige og Norge

Det er både likheter og forskjeller med holdningene som er funnet i Sverige. Ett felles trekk ved det svenske og det østlandske utvalget er at gjennomsnittlig uro eller frykt i hele utvalgene er omtrent på samme nivå.

Samme forskjeller

Vi finner de samme forskjellene i de to landene mellom grupper inndelt etter kjønn, alder og utdanning. De eldre i Sverige er for eksempel omtrent like urolige for ulven som de eldre på Østlandet er. Dette tyder på at et vesentlig element i de negative holdningene til ulv utgjøres av folk som videregående motstanden mot rovdyr som var enda mer utbredt inntil for 10-20 år siden.

I spredtbygde strøk

Det er store forskjeller i holdningsmønsteret mellom svensker og østlendinger bosatt i spredtbygde strøk. Mens holdningene på den svenske landsbygda ikke synes å være

særlig forskjellig fra holdningene i mer tett befolkede områder i Sverige, er holdningene på landsbygda på Østlandet klar mer negative enn i bystrøk på Østlandet. Et lig-

nende mønster fins i Finland. Generelt sett gjelder at østlendinger i gjennomsnitt godtar klart færre ulv i Norge enn hva svenskene godtar i Sverige.

Hundeeiere og ulvefrykt

De som har hund, og som er bosatt i spredtbygde strøk og tettsteder, uttrykte mindre frykt for ulv, sammenlignet med bygdefolk uten hund.

Dette harmonerer med en undersøkelse på Finnsko-gen, der folk med kjæledyr hjemme, samt jegere, viste lite frykt for ulv. Men noen kan selvsagt være imot å ha ulv i nærheten, uten å være særlig redd arten.

Vi har funnet at de som har hund, og som bor i spredtbygde strøk, aksepterte flere ulver i Norge enn hva andre gjorde.

Hundeeiere er mer opptatt av ulvedebatten enn hva

andre er. Dette kan reflektere en rasjonell tilpasning til farer som truer hunden, ut fra omsorg for hunden.

Mindre frykt blant hundeeiere kan også ha sammenheng med at ulven er en nær slektning av hunden, og likner hunden i utseende og i atferd.

Dette bidrar også til at hundeeiere, mer enn andre, har kunnskaper om hvilken atferd som kan forventes av en ulv.

Og kunnskaper, samt kontroll og mestring av det en kan frykte, virker ofte fryktreducerende.

Stoffet er hentet fra

NINA Oppdragsmelding 671

Tore Bjerke og Bjørn P. Kaltenborn:

«Holdninger til ulv. En undersøkelse i Hedmark, Østfold, Oslo og Akershus.»

HOLDNINGENE til ulv blir mer positive med økende utdanning, og de er mest negative i Hedmark og Østfold. En noe svakere tendens er at folk som har

små barn er noe mer urolige og redde for ulv, sammenlignet med like gamle foreldre uten små barn. Men dette gjelder bare for folk bosatt i by.